

N.a.v. een essay van Stevo Akkerman in Trouw, 10 augustus 'Overpeinzingen van een dienstweigerende oorlogshitser'

Het is ons niet ontgaan dat we als Kerk en Vrede soms wel het een en ander teweeg brengen. Dat is de kern van onze functie al 100 jaar lang. Onze oproep dat de Nederlandse kerken wel eens wat meer hun vredesmond zullen mogen opendoen gaf diverse reacties die uiteen liepen en lopen van 'maar we doen toch al veel', tot sympathieke, ook bisschoppelijke reacties die positieve activiteit laten zien, maar toch vooral de onmacht doen blijken om krachtig, collectief en bewust naar buiten te treden. Te complex, niet met elkaar eens, we werken achter de schermen met tal van programma's, dat zijn dan de argumenten. Programma's die we heel goed vinden, maar ze worden niet opgemerkt en niet gehoord als een kerkelijk tegengeluid. Het is zelden of nooit dat kerkelijke vertegenwoordigers in het openbaar in debat zijn zodat zichtbaar wordt waar ze voor staan en uiteen wordt gezet waar het bij morele inzet in dit geval om gaat. Daar snakt men naar en niet alleen op het front van oorlog en vrede. Die positie hebben de kerken niet meer, wordt dan gezegd. Dat lijkt een goed excuus om onder te duiken, maar daarmee verdwijnt dan ook het laatste restje geloofwaardigheid.

De krant Trouw wisselt wat dit alles aangaat in aandacht en betrokkenheid, maar koud laat het deze krant niet getuige het laatste artikel van Stevo Akkerman in Trouw van zaterdag 10 augustus. Het lijkt een reactie op tal van pogingen van veel vredesmensen hun teksten in de krant afgedrukt te krijgen. Toen ik het las kreeg ik het gevoel dat veel argumenten langzamerhand toch wel uitgewisseld zijn ondanks een zekere censuur van de media om zaken wel of niet te plaatsen. De vraag is natuurlijk leidt het ergens toe? Want wij kunnen elkaar onderling wel wijzen op de vele argumenten voor een bepaalde richting van oplossing maar hebben we het idee dat het ergens wordt overgenomen?

Fundamenteel is dat we ons als Kerk en Vrede altijd afzetten tegen ieder argument dat geweld toelaat. Maar laat het overduidelijk zijn dat we niet vinden dat Poetin wel meevalt. Die mythe, waarbij Kerk en Vrede wordt verweten het doen en laten van Poetin te vergoelijken, wordt vooral in stand gehouden om geweldsargumenten goed te keuren. We hebben daarbij te maken met wat wij 'geloof' noemen: geloof in de oplossende kracht van geweld, geloof dus in een afgod. Het ontmaskeren daarvan is een van onze belangrijkste doelstellingen. Maar we worden er dan direct van verdacht het onrecht te bagatelliseren. Onrecht bestrijd je echter niet met geweld en dat is het verschil met vele andere opvattingen die realisme in hun vaandel dragen. Realisme is een van de meest deprimerende vormen van geloof van deze tijd, want die houdt elke poging tot fantasierijke vernieuwende voorstellen tegen.

We dienen te werken aan werkelijke perspectieven, dat lijkt mij het enige wat zinvol is. Stevo Akkerman doet dat in de laatste paar regels van zijn artikel waarin hij het perspectief van een frozen war in Oekraïne voorstelt, waarna mogelijk kleine stapjes vooruit kunnen worden gezet. Met name Amerikaanse denktanks hebben dit al eerder voorgesteld, want oorlog is altijd erger. Het perspectief van de vredesbeweging moet daarnaast een vooruit kijken zijn naar een nieuw veiligheidssysteem dat in staat is vredevolle verhoudingen in stand te houden.

De afgelopen jaren is daar door de onderscheiden vredesbewegingen hard aan gewerkt zowel in Duitsland, Oostenrijk, Engeland en Nederland. In Nederland is dit denken neergeslagen in een binnenkort te verschijnen boek 'Veiligheid opnieuw bedenken'. De werkgroep Inclusieve Veiligheid is er verantwoordelijk voor. De visie gaat uit van een sterk verweven mondiale samenleving, die burgers wereldwijd onlosmakelijk met elkaar verbindt. We zijn niet veilig zolang anderen niet veilig zijn. Dat wordt uitgewerkt in scenario's en de-escalatiescenario's. Visie en uitwerking zullen in een later stadium worden getest in bijeenkomsten met internationale juristen en militaire deskundigen.

Mogen we daarbij grote woorden en het woordje God introduceren, wat door Stevo onder kritiek wordt gesteld? Die woorden zijn natuurlijk helemaal niet groot en wezensnoodzakelijk in een gelovig perspectief. We zijn geraakt door een poëzie van duizenden jaren oud en mensen die in die traditie al alles hebben meegemaakt wat er maar mee te maken valt. De kernwijsheid is dat vrede in de bijbel nooit een vrucht van bewapening wordt genoemd en wij nooit een beroep op God mogen doen om onze positie te verdedigen. Wel zijn we geroepen om de tegendraadse verhalen te vertellen en alternatieve oplossingsrichtingen aan te geven die tot de Bijbelse rijkdom behoren.

Henk Baars vz vereniging Kerk en Vrede